

RØDT HALDEN

BUDSJETT 2023.

Rødt

Kampen mot forskjells-Halden

Halden skal være et godt sted å leve hele livet og Rødt vil sikre gode kommunale tjenester for alle, uavhengig av inntekt. Mange år med innsparingstiltak har resultert i lavere kvalitet og økende frustrasjon blant ansatte og brukere. En ny politisk kurs med fokus på velferd og kvalitet framfor økonomisk markedstenkning er helt nødvendig.

Tjenesteområdene er i en krevende situasjon. Noe vi mener er en villet politikk som er styrt av tidligere regjeringens perspektivmelding.

Forventede økende behov hos befolkningen i Halden møtes ikke med nye ressurser. Rødt påminner om at kommunen bør forvalte skattebetalerens penger til innbyggerens beste. Vårt forslag med reversering av Kommunedirektørens kutt vil fortsatt bare være brannslukking i sektorene.

I sitt alternative statsbudsjett har Rødt økt overføringene til kommunene og fylkeskommunene massivt. Dette ville gitt Halden 21 millioner mer i frie inntekter.

Kampen mot forskjells-Halden har aldri vært viktigere!

Mot innsparing og nedskjæringer

Driften av de kommunale sektorene er sterkt preget av en markedsøkonomisk tenking med vekt på sparing og mål om overskudd.

Kommunedirektørens og det politiske flertallets innsparinger de siste årene har gitt betydelige utfordringer for sektorene.

Rødt mener at skatteinntektene vil øke mer enn Kommunedirektørens anslag. Med disse inntektene ønsker vi å styrke kommunens tjenesteområder.

Folkehelse rapportene viser at Halden er blant kommunene i Norge som har størst utfordring med hensyn til vedvarende lavinntekt. Det er derfor viktig at vi satser på gode velferdstjenester til alle.

I Kommunedirektørens forslag til økonomiplan står det "Satsningsområder i planperioden er tidlig innsats, forebyggende arbeid og heltidskultur." Rødt Halden støtter opp om dette, men vi kan ikke bygge ned sektorene og samtidig si at vi satser på disse områdene.

Bruk av fond og økt utbytte.

Handlingsrommet til kommunen er betydelig redusert som følge av a)sterkt økende renter og avdrag b)økende strømavgifter som ikke blir refundert av Staten og c) et opparbeidet premieavvik på over 400 mill som må betale sover rater i 7 år. Dette bidrar til at titalls millioner som ellers kunne ha gått til drift og gode investeringer, må brukes til de nevnte forhold.

Rødt mener derfor at kommunen må ta i bruk ulike oppsparte fond for å nedbetale finansutgifter og pensjonskostnader og dermed frigjøre midler til drift!

Premiefond

Kommunen har et premiefond på 315 mill samt et «buffersone» på ca 150 mill. I Halden Kommunale Pensjonskasse. Dette kan benyttes til å nedbetale (amortisere) premieavviket som kommunen har opparbeidet. Ved å benytte 110 mill kr av Premiefondet kan det redusere kommunens pensjonsutgifter (premieavviket) med 16 mill og dermed benyttes til drift.

Disponibelt fond.

Kommunen har for tiden ca. 230 mill på disponibelt fond som kan brukes til ulike formål. Rødt mener at fondet nå er så stort og situasjonen i kommunen så alvorlig at noe av fondet må brukes til tiltak som er tidsbegrenset (for eksempel utgifter til buss for Os elevene fram til 2024/25) og eventuelt egenandel ved samfunnsnyttige investeringer (for eksempel Folkebad).

Kommunedirektøren legger derimot fortsatt opp til fondsoppbygging, netto 8 millioner for 2023. Rødt mener at fondet nå er tilstrekkelig stort og at det er helt nødvendig å bruke alle tilgjengelige midler til å støtte opp om sektorene.

Utbytte fra Østfold Energi.

Kommunedirektøren setter av ca 9,5 mill kr pr år til fond fra utbytte i Østfold Energi. Rødt tror at utbytte til Halden kommune derfor vil ligge på samme nivå i perioden 2023-2026 som resultatet ble i 2022, det vil si ca 15 mill kr.

Endringer fra Kommunedirektørens forslag

Økte felles inntekter: (utgangspunkt 2023)

Inntekt-og formuesskatt:	10 mill	kr utover KD sitt forslag
Økt utbytte fra Østfold Energi:	5 mill.	«
(Skjønnsmidler og refusjoner)	10 mill	«
Fra KD avsetning til fond:	8 mill	kr. «
Bruk av premiefond i HKP:	<u>16 mill</u>	<u>kr.</u>
Økt handlingsrom	54.5 mill.kr	

Interne omfordelinger/innsparinger:

Lavere godtgjøring politikere	2,0	mill kr.
Generell innsparing Sentral adm	4,0	mill kr
<u>Mindre kjøp private konsulenter</u>	<u>2.0</u>	<u>mill kr</u>
I alt.	8,0	mill kr

**Omfordeles til sammen 62,5 mill til sektorene
Oppvekst/undervisning, Helse/Mestring, og
Teknisk/plan/miljø/Landbruk samt NAV og kultur/idrett.**

Investeringer

Kommunedirektøren strammer inn på investeringer for å forhindre store renter og avdrag. Rødt støtter en slik investeringsprofil, men vil opprettholde investering på nytt arbeids- og aktivitetssenter på Båstadlund. Dersom regjeringens forslag til kutt for Husbanken vedtas, ønsker Rødt Halden å bruke av investeringsfondet for å sikre gjennomføring av prosjektet. Brukere og ansatte på Båstadlund har i alt for mange år jobbet under uverdige forhold.

Rødt velger å ta utgiftene til busstransport fra disponibelt fond. Elevene skal ha transport så lenge de er på Folkevang. **5.5 mill.**

Kommunens tjenesteområder

Sentraladministrasjonen, herunder kultur og NAV

Økt ramme for sektoren : 1,750 mill

Reduksjoner i sektoren:

Rødt reduserer lønn og godtgjøringer til politikerne tråd med tidligere valgløfter **1,5 mill.**

Rødt reduserer sentraladministrasjonen, inkludert Kommunedirektørens fullmakter med **4 mill.**

-Rødt reduserer konsulenttenester med **2 mill .**

Hvilke tiltak satser vi på:

Med de frigjorte midlene fra Allsang på grensen ønsker Rødt å sette av midler til Lise Amundsens skulpturpark. **2 mill.**

Øvrig midler tilfaller markedsføringstiltak for Halden som turistby. **1 mill.**

Husleieøkningene i de kommunale boligene reverseres og følger etter det vanlig konsumprisindeks. Rødt setter av 1,1 mill for å reversere Kommunedirektørens kutt i 2023, samt tidligere vedtak om økning til gjengs leie. Til sammen **3,3 mill.**

Rødt tilfører NAV Halden midler for å reversere Kommunedirektørens innsparinger. **7 mill.**
(Behov i alt ca 11 millioner for å dekke opp nedbemanning på 7,5 årsverk)

Biblioteket. Et årsverk og innkjøp av bøker. **1,1 mill**

Ungdomshuset/Rockehuset til aktiviteter og workshops. **300.000**

Rødt støtter følgende foreninger i 2023:

- FRI, Pride på grensen. **150.000**
- Lysløypene, **300.000**
- Dialogforum Østfold. **50.000**
- Verdensbro **350.000**

Kommunalavdeling Undervisning og oppvekst

Økt ramme for sektoren: 27.250 mill

Undervisning og oppvekst har vært underfinansiert i lang tid. Rødt kan ikke gå med på å forringe rammene ytterligere i sektoren.

Endring av rammer **8 millioner**

Generell innsparing for saldering av budsjett **2 mill**

Inkluderende læringsmiljø er avgjørende å videreføre for at læringsmiljøet i klassene skal fungere så godt som mulig. **6,5 mill**

Læringsmiljøteamet er et viktig tilskudd til mange elever. Rødt ønsker derfor å opprettholde dette tilbudet. **1,5 mill**

Det vil være uheldig å redusere en lærerstilling ved Halden kommunale kompetansesenter. Stilling inn etter naturlig avgang **750,000**

Rødt videreføre nærmiljøskole satsningen i 2023. **1 mill**

Barnevernet får en økt ramme på **2 mill**

Kommunalavdeling helse og mestring

Økt ramme for sektoren: 22 mill.

Kommunen er ansvarlig for å gi gode tjenester til befolkningen som forventer å ha tillit og trygghet til tilbudet. Rødt mener helsesektoren må styrkes med flere ansatte og økt kompetanse.

Rødt støtter ikke mindre tilstedeværelse på Vaterland/Hagegata. ("Ansiktstetthet"). **3,8 mill.**

Rødt ønsker ikke kutte i avlastningstilbudet. Dette vil på sikt føre til at flere pårørende ikke klarer å ha sine familiemedlemmer boende hjemme. **1,8 mill.**

Hjemmesykepleien er en sentral ressurs i kommunen. Den er underfinansiert og har krevd betydelige kostnader for overtid og vikarer. Innsparinger av digitaliserte løsninger i hjemmebaserte tjenester mener vi er både urealistisk, risikabel og en skremmende utvikling på synet på hva som menes med livsmestring. Vi er sterkt kritiske til å erstatte menneskelig kontakt med digitale løsninger. **7,4 mill.**

Rødt støtter prosjektet med heltidskultur i hjemmesykepleien og setter av ytterligere midler for å øke progresjonen. Vi setter av 5 millioner som overføres fra deltidsstillinger, og tilfører ytterligere 2 millioner kroner. **2 mill.**

Rødt motsetter seg overgang fra stedbunden til omreisende tjenester ved Hagegata og Brygga trygghetsboliger. **1,5 mill.**

Hjelpemiddelsentralen har et stort press på grunn av kommunens økende ansvar for hjemmeboende syke. Rødt styrker bemanningen med ett årsverk. **0,7mill.**

Gjengsleie (markedspris) i kommunale leiligheter reverseres. **1,1 mill.** Vi ønsker ytterligere redusering av kommunale husleier ca 10-20%. **3 mill.**

I sitt forslag kutter kommunedirektøren trivsel koordinator. Rødt anser dette som et viktig tiltak for at flere eldre skal klare å bo hjemme. **0,7 mill.**

Teknisk, plan og miljø

Økt ramme for sektoren 3,5 mill

Det er et stort etterslep mht. vedlikehold av kommunale bygninger. Det betyr at verdien på bygningsmassen forringes for hvert år ettersom mye ikke blir vedlikeholdt. Vi reverserer kommunedirektørens kutt på 1,5 million, samt øker sektoren med 2 millioner. **3,5 mill.**

Rødt Halden ønsker en langsiktig plan på hvordan vi kan bevare og utvikle de grønne lungene og rekreasjonsområdene i de bynære områdene i kommunen. Dette er viktig både i et folkehelseperspektiv og for å kunne ta vare på naturmangfoldet. Herunder Sauøya, Tyska/Hollenderen, Bøkeskogen, Va, Remmendalen, Schulzedalen, Skoningsfoss, Eskeviken, Tista.

Den vedtatte klima- og miljøplanen må i større grad ligge til grunn i alle saker kommunen behandler.

Fellesinntekter	
Skatt	10 000
Utbytte	5 000
Andre inntekter	10 000
Redusere avsetning til fond	8 000
Bruk av fond skoleskyss	5 500
Bruk av premiefond	16 000
Sum inntekter/Inndekning	54 500
Sentraladmin	
Skulpturpark	2 000
Turistby	1 000
Redusert allsang	- 3 000
Tilføring NAV	7 000
Bibliotek	1 100
Ungdomshuset	300
Redusert politikerlønn	- 1 500
Generell innsparing	- 4 000
Kutt i kjøp av konsulent	- 2 000
FRI/Pride	150
Lysløypene	300
Dialogforum Østfold	50
Fargespill	350
Sum	1 750
Undervisning	
Reversere generell innsparing	2 000
Inkluderende læringsmiljø	6 500
Læringsmiljøteam	1 500
Reversering skoleskyss	5 500
Reversere HKK	750
Barnevern	2 000
Nærmiljøskole	1 000
Generell tilføring	8 000
Sum	27 250
Helse	
Reversering gjengs leie	1 100
Reversere ansiktstetthet	3 800
Reversere avlastning	1 800
Hjemmesykepleie	7 400
Heltidskultur	2 000
Brygga	1 500
Hjelpemiddelsentralen	700
Redusert husleie	3 000
Trivselskoordinator	700
Sum	22 000
Teknisk	
Vedlikehold	3 500
Sum	3 500
Sum utgifter /disponering	54 500
Avvik mellom økte inntekter og økte utgifter	-

§5-4 bevilgningsoversikt drift	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. Budsjet 2022	Budsjett 2023
Rammetilskudd	- 1 088 230	- 1 040 082	-1 028 073	- 1 160 957
Inntekts- og formuesskatt	- 876 398	- 857 964	-903 436	- 903 748
Eiendomsskatt	- 92 956	- 94 100	-90 600	- 92 841
Andre generelle driftsinntekter	- 3 938	- 2 850	-2 850	- 1 750
Sum generelle driftsinntekter	-2 061 522	-1 994 995	-2 024 959	-2 159 296
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	1 771 010	1 760 477	1 805 251	1 907 150
Avskrivninger	148 855	140 968	140 968	140 968
Sum netto driftsutgifter	1 919 865	1 901 446	1 946 219	2 048 118
Brutto driftsresultat	-141 657	-93 550	-78 740	-111 178
Renteinntekter	- 7 958	- 9 242	- 9 242	- 16 296
Utbytter	- 7 142	- 5 629	- 10 929	- 14 424
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	-	0	-	-
Renteutgifter	55 450	83 121	83 334	110 413
Avdrag på lån	134 311	93 469	93 469	163 020
Netto finansutgifter	174 662	161 719	156 632	242 712
Motpost avskrivninger	- 148 855	- 85 500	- 85 500	- 140 968
Netto driftsresultat	- 115 851	- 17 331	- 7 608	- 9 434
Disponering eller dekning av netto driftsresultat				
Overføring til investering	12 742	6 891	6 891	13 019
Avsetninger til bundne driftsfond	42 612	4 977	4 978	4 977
Bruk av bundne driftsfond	- 37 256	- 3 336	- 13 060	- 3 336
Avsetninger til disposisjonsfond	88 757	15 690	15 690	10 815
Bruk av disposisjonsfond	-	- 6 891	- 6 891	- 16 041
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	-			
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	106 855	17 331	7 608	9 434
Fremført til inndeckning i senere år (merforbruk)	- 8 995	- 0	- 0	0

Budsjettvedtak

Rødt sitt forslag til budsjett vedtas. Ved bruk av 110 millioner fra premiefondet vedtar kommunestyret dette før regnskapet legges frem i juni -23.

Formannskapets innstilling:

1. Rødt sitt budsjettforslag for 2023 vedtas i henhold til § 5-4 Bevilgningsoversikter - drift (1A), § 5-4 Sum bevilgninger drift, netto (1B), § 5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2A), § 5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2B),
2. Kommunedirektøren gis fullmakt til å disponere ressursene innenfor hvert område i Sum bevilgninger drift, netto (1B). I tillegg gis Kommunedirektøren fullmakt til å justere budsjettet mellom områdene i Sum bevilgninger drift, netto (1B) når det gjelder justeringsbehov av teknisk karakter, og som ikke påvirker tjenestene eller tjenestetilbudet. Øvrige budsjettjusteringer mellom sektorene legges frem for formannskap og kommunestyre etter innstilling fra Kommunedirektøren.
3. Kommunedirektøren skal påse at rammer og vedtak følges opp og rapporterer tertialsvis på sektorenes økonomi til hovedutvalg, formannskap og kommunestyre.
4. Formannskapet disponerer investeringsbudsjettet, innenfor tildelt ramme, i henhold til Bevilgningsoversikter - investering (2B).
5. Halden kirkelige fellestråd gis et driftstilskudd på 13,63 mkr for 2023.
6. Kommunedirektøren gis fullmakt til å ta opp lån på til sammen 522,113 millioner kr. VAR-lån utgjør 121,000 millioner kr av den totale lånesummen. Lånene avdras med en vektet avdragstid sett opp mot objektene levetid. Startlån utgjør 70 millioner kr av den totale lånesummen og tas opp i henhold til Husbankens retningslinjer, primært med en avdragstid på 20 år.
7. Trekkrettighet i bank beholdes på 100 millioner kr i 2023.
8. Halden kommune skriver ut eiendomsskatt på faste eiendommer, inkludert tomter, i hele Halden kommune for skatteåret 2023 jf. eiendomsskattelovens §§2 og 3 bokstav a. Kommunen skriver ut skatt på næringsdelen (bygning og grunn) i tidligere skattlagte verk/bruk (annet ledd i overgangsregel til esktl. §§ 3 og 4). Det skrives også ut skatt på det særskilte skattegrunnlaget redusert med fem syvendedeler til to syvendedeler i 2023 (overgangsregel til §§ 3 og 4 første ledd første punkt).

Halden kommunestyre vedtok at kommunen gjennomfører alminnelig omtaksering for eiendomsskatt i 2020 for samtlige faste eiendommer jf. eskl. § 8-a-3 nr. 2 med virkning fra skatteåret 2021. Formannskapet vedtok i møte 30.04.20 at man for 2021 skulle bruke Skatteetatens formuesverdier/boligverdi som grunnlag for boligeiendommer, og at eiendommer som ikke har dette skal takseres av kommunen. Denne omtakseringen er ferdig, og nye takster er iverksatt fra skatteåret 2021. For utskrivning av skatt på boligeiendommer benyttes Skatteetatens formuesgrunnlag for de boliger hvor dette er beregnet jf. eskl. § 8 C-1. For øvrige faste eiendommer gjennomføres allmenn kommunal taksering jf. eskl. § 8 A-2 og 8 A-3.

Før øvrig gjelder (jf. eiendomsskattelovens § 10) følgende for utskrivningen av eiendomsskatt for året 2023:

- a) Med de unntak som er nevnt under skal skattesatsen etter eskl. § 11 være 7 promille av den fastsatte takstverdien.
 - b) Med hjemmel i eskl. § 12, bokstav a, skal skattesatsen for «bustadelen i eiedomar med sjølvstendige bustaddelar» og fritidseiendommer være 3 promille av takstverdien. Ubebygde tomter beskattes med 3 promille av takstverdien jf. eskl. § 12, bokstav b.
 - c) I tillegg gis etter eskl. § 11, annet ledd, et bunnfradrag på 500 000 kr for hver selvstendig boenhet i boliger (herunder fritidseiendommer) i faste eiendommer som ikke blir brukt i næringsvirksomhet. Nye boliger uten formuesgrunnlag undergis kommunal taksering inntil formuesgrunnlag foreligger fra Skatteetaten.
 - d) Etter eskl. § 7 kan som tidligere, etter nærmere søknad og vedtak for den enkelte eiendom, fritas eiendommer etter dennes bokstav a) «eigedom åt stiftingar eller institusjonar som tek sikte på å gagne ein kommune, eit fylke eller staten» og dennes bokstav b) «bygning som har historisk verdi».
 - e) Etter eskl. § 5, bokstav a, fritas eiendom som Staten eier så langt eiendommen har historiske bygg eller anlegg gjennom fredningsvedtak jf. Lov om kulturminner.
 - f) Etter eskl. § 5, bokstav h, skal fritas «eigedom som vert driven som gardsbruk eller skogbruk». For slike eiendommer gjelder dog at det skal svares eiendomsskatt forvåningshus, kårbolig, med garasjer og uthus, og passende tomt. Eiendomsskatten for dette svares etter samme satser og regler som for boligeiendommer.
 - g) Kommunens skattetakstvedtekter.
9. De gebyrsatser som fremkommer i gebyrregulativer/forskrifter som er vedlagt dette dokument vedtas.
 10. Kommunale avgifter skrives ut i 4 terminer i 2023, med forfall 20. mars, 20. mai, 20. september og 20.november. Det er åpnet for at innbyggere som ønsker det kan be om månedlig fakturering av kommunale avgifter.
 11. Eiendomsskatten skrives ut samtidig med kommunale avgifter
 12. Forskrift for kommunale vann- og avløpsgebyrer, forskrifter bygg, plan, utslipp, deling, eiendomsregistrering og seksjonering, forskrifter Halden havn, forskrifter om bryggeplasser og forskrifter om feing og tilsyn vedtas.